MALTA

QORTI TA' L-APPELL

S.T.O. PRIM IMHALLEF
SILVIO CAMILLERI

ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO

ONOR. IMHALLEF
NOEL CUSCHIERI

Seduta tal-25 ta' Jannar, 2013

Appell Civili Numru. 59/2003/1

Josephine maghrufa bhala Guza Saliba

v.

Carmen Buttigieg, France Cumbo, Joseph Cumbo, Grace Delia, Mary Randich, Anton Cumbo u b'digriet tas-27 ta' Dicembru 2010 stante l-mewt ta' Anton Cumbo fil-mori tal-kawza, il-gudizzju f'ismu gie trasfuz ghal fuq Carmen Agius, u Charles Cumbo

Il-Qorti:

<u>Preliminari</u>

[1] Dan hu appell minn sentenza moghtija mill-Onorabbli Prim’ Awla tal-Qorti Civili fis-6 ta’ Mejju 2008 li permezz taghha dik il-Qorti ddecidiet billi, filwaqt li cahdet it-talbiet tal-attrici, laqghet it-tielet talba u ddikjarat li l-bejgh bl-irkant tal-fond 39 Paola Hill, Paola jkun limitat ghal nofs indiviz tal-istess fond “peress li n-nofs l-iehor huwa proprjeta` ta’ ulied l-attrici bhala eredi ta’ missierhom Paul Saliba li miet fit-28 ta’ Mejju 1990. L-istess Qorti, filwaqt li cahdet l-ewwel zewg eccezzjonijiet tal-konvenut, laqghet l-eccezzjonijiet l-ohra inkwantu kompatibbli ma’ dak deciz minnha.

Il-Fatti

[2] Permezz ta’ kuntratt ta’ kostituzzjoni ta’ debitu, datat 13 ta’ Awwissu 1991 fl-atti tan-Nutar Dottor Joseph Lia, l-attrici kkostitwiet ruhha debitrici lejn Ursola Cumbo, illum mejta, fl-ammont ta’ Lm6,960 [illum €16,216.8] liema debitu kien pagabbli bir-rata mensili ta’ Lm50 [illum €116.5]. L-attrici ssostni li, ghalkemm “f’dan id-dejn kien hemm element ta’ uzura qawwija, hija xorta hallset id-dejn”, hlief ghall-ammont ta’ Lm70 [€163.10]; izda l-imsemmija Ursola Cumbo kienet zammet l-oggetti tad-deheb li hi kienet ikkonsenjatilha bhala rahan, liema oggetti baqghu ma gewx ritornati lill-atttrici.

[3] Wara l-mewt tal-imsemmija Ursula Cumbo, il-konvenuti uliedha pprezentaw rikors fl-20 ta’ Marzu 2002 [numru 44/2002] li permezz tieghu, wara li ppremettew li kien ghadu ma thallas xejn mill-imsemmi ammont, talbu l-bejgh bl-irkant tal-fond fuq indikat.

[4] L-attrici tirrileva li hi proprjetarja ta’ nofs indiviz biss ta’ dan il-fond. Inoltre, issostni wkoll li l-proceduri tas-subbasta huma nulli u minghajr ebda effett stante li l-konvenuti naqqsu milli jottemperaw ruhhom ma’ dak li jiddisponu l-Artikoli 253 u 259 tal-Kapitolu 12.

[5] Qabel ma gew inizjati l-proceduri tas-subbasta, l-attrici kienet giet interpellata mill-konvenuti b’zewg ittri ufficjali, wahda datata 20 ta’ Dicembru 2000 u l-ohra datata 28 ta’ Frar 2002, sabiex thallas l-imsemmi ammont u fin-nuqqas jipprocedu, jirrendu ezekuttiv il-kuntratt u

jipprocedu bil-procedura tas-subbasta, izda l-attrici baqghet inadempjenti. Ghalhekk fl-20 ta’ Marzu 2002 il-konvenuti, qua eredi ta’ ommhom Ursola Cumbo, ipprezentaw rikors ghall-bejgh bl-irkant tal-imsemmi fond, li gie milqugh b’digriet tal-24 ta’ April 2002.

[6] L-attrici min-naha taghha prezentat rikors fis-27 ta’ Mejju 2002 ghat-thassir tas-subbasta, izda dan gie michud, u ghalhekk l-attrici pprezentat il-kawza odjerna.

Talbiet tal-attrici

[7] Fir-rikors guramentat l-attrici talbet: [1] li l-proceduri tas-subbasta numru 44/02 fl-ismijiet **Carmen Buttigieg et v. Josephine sive Guza Saliba** jigu dikjarati nulli peress li l-konvenuti naqsu milli jaderixxu ma’ dak kontemplat fl-Artikoli 253 u 259 tal-Kap. 12, qabel ma prezentaw ir-rikors ghall-bejgh bl-irkant; [2] li l-Qorti tiddikdjara li l-attrici mhijiex debitrici tal-konvenuti, u tordna r-revoka tas-subbasta; [3] li fil-kaz li jigu michuda l-ewwel zewg talbiet, il-Qorti tiddikjara li l-bejgh bl-irkant fuq l-imsemmi post ghandu jkun limitat ghal nofs indiviz, stante li n-nofs l-iehor huwa appartenenti lill-konvenuti bhala eredi ta’ missierhom; [4] tordna li fi zmien qasir u perentorju l-Qorti tordna li l-oggetti tad-deheb li l-attrici kienet tat lill-awtrici tal-konvenuti jigu ritornati lilha; u [5] fin-nuqqas li jigi ritornat id-deheb, il-Qorti tikkundanna lill-konvenuti jhallsu lilha somma li tigi likwidata rapprezentanti l-valur tad-deheb.

Eccezzjonijiet tal-konvenuti

[8] In sostanza l-eccezzjonijiet tal-konvenuta huma dawn: [1] li l-ewwel talba ghandha tigi skartata peress li din kellha ssegwi t-tieni talba u mhux tipprecediha; [2] it-talbiet attrici huma konfuzi; [3] li l-ewwel talba hija “kompletament *fuori luogo*” stante li s-subbasta giet esegwita ai termini tal-Artikolu 253 [b], u ghalhekk, se mai, l-attrici kellha l-ewwel tattakka l-kuntratt f’kawza separata; [4] li in effetti l-Artikolu 253 jindika biss it-titoli ezekuttivi fil-kamp civili u mhux il-procedura ghat-tmexxija ghall-ezekuzzjoni tal-istess, filwaqt li l-Artikolu 259 jikkontempla

procedura ghall-ezekuzzjoni wara l-gheluq ta' hames snin mit-titolu ezekuttiv; fil-kaz odjern it-titolu gie rez ezekuttiv permess ta' ittra ufficjali u ghalhekk huma napplikabbli l-proceduri tat-trapass tal-hames snin. Ghalhekk l-artikoli citati ma jikkostitwux raguni ghaliex il-bejgh ghandu jigi dikjarat null u bla effett.

[9] Il-kumplament tal-eccezzjonijiet huma ta' natura fattwali ntizi biex jilqghu ghall-allegazzjoni attrici li d-dejn kien jikkontjeni l-uzura, u li wkoll kien gie effettivament imhallas, li l-bejgh bl-irkant gie limitat ghal nofs indiviz tal-fond, u li konvenuti qatt ma kellhom fil-pussess taghhom deheb appartenenti lill-attrici.

<u>Is-Sentenza Appellata</u>

[10] Illi l-ewwel Qorti waslet ghad-decizjoni taghha wara li ghamlet is-segwenti konsiderazzjonijiet:

"II. <u>KONSIDERAZZJONIJIET</u>

"Illi fil-proceduri odjerni, fost talbiet ohra, l-attrici qeghda titlob (i) sabiex il-proceduri tas-subbasta numru 44/02 jigu dikjarati nulli u minghajr ebda effett minhabba non-osservanza ta' proceduri mposti mil-ligi; (ii) minghajr pregudizzju, li l-attrici mhiex debitrici tal-konvenuti. Ghal dan il-konvenuti ressqu diversi eccezzjonijiet ghat-talbiet attrici f'din is-sentenza.

"Illi minn ezami tal-atti processwali jirrizultaw li l-attrici Josephine maghrufa bhala Guza Saliba issellfet ammonti ta' flus minghand Ursola Cumbo (illum mejta). Dan is-self sehh f'diversi drabi u ghal diversi ragunijiet. Fit-13 ta' Awissu 1991 gie redatt min-Nutar Pubbliku Dott Joseph Lia kuntratt pubbliku ta' kostituzzjoni ta' debitu. F'dan il-kuntratt Josephine Saliba kkostitwiet ruhha bhala debitrici ta' Ursola Cumbo fl-ammont ta' sitt elef disa' mija u sittin lira Maltin (Lm6,960) rapprezentanti somma li giet mislufa brevi manu minn Ursola Cumbo lill-attrici. F'dan il-kuntratt gie stabbilit il-pagament mensili li kellu jithallas kif ukoll l-imghax. Inoltre' giet istitwita ipoteka generali u specjali fuq

in-nofs indiviz tal-fond nru 39, Paola Hill, Paola (Dok. “CE 2” a fol.51 tal-process).

“Illi Ursola Cumbo sussegwentement mietet u wliedha pprocedew sabiex jirkupraw il-flus mislufa. Infatti rrizulta li huma (cioe’ l-konvenuti odjerni) kienu interpellaw l-attrici ghall-hlas permezz ta’ ittra ufficjali datata 20 ta’ Dicembru 2000 (fol. 93 tal-process) li giet debitament notifikata lill-attrici. Imbaghad regghu baghtu ittra ufficjali ohra datata 28 ta’ Frar 2002 (a fol. 49 tal-process) li giet notifikata lill-attrici fis-6 ta’ Marzu 2002 (a fol. 50 tal-process). F’din l-ahhar ittra ufficjali kien hemm indikat li dik l-istess ittra kienet qed tintbaghat sabiex tirrendi l-kuntratt ta’ kostituzzjoni ta’ debitu ezekuttiv.

“Illi Josephine Saliba, ghalkemm notifikata, ghal xi raguni jew ohra ma rrispondietx dawn l-ittri biex taghmel l-opposizzjoni taghha.

“Illi fl-20 ta’ Marzu 2002 gie pprezentat ir-rikors sabiex tigi ffissata gurnata, hin u lok ghall-bejgh in subbasta tal-fond. Fl-24 ta’ April 2002 gie ordnat il-bejgh bl-irkant tal-fond in kwistjoni.

“Illi fis-27 ta’ Mejju 2002 l-attrici pprezentat rikors fl-atti tas-subbasta numru 44/02 fejn talbet it-thassir tal-bejgh bl-irkant tan-nofs indiviz tal-fond in kwistjoni, liema rikors gie michud. Fl-20 ta’ Gunju 2003 l-attrici pprezentat il-kawza odjerna b’diversi talbiet.

“Illi peress li hemm zewg eccezzjonijiet preliminari jehtieg li l-Qorti tiddisponi minnhom qabel ma tidhol fil-mertu.

“Illi fl-ewwel eccezzjoni taghhom il-konvenuti eccepew li l-ewwel talba attrici ghandha tigi skartata peress li qabel ma l-attrici talbet lil din il-Qorti sabiex tiddikjara li l-proceduri tas-subbasta nru 44/02 huma nulli u minghajr ebda effett, hija kellha titlob sabiex il-Qorti tiddikjara u tiddeciedi li s-subbasta in kwistjoni hija nulla u minghajr ebda effett u sussegwentement tordna li tieqaf definittivament u dan *in vista* tal-fatt li l-istess subbasta tinsab illum sospiza.

"Illi din l-eccezzjoni qeghda tigi michuda peress li ghalkemm fl-ewwel talba l-attrici ma wzatx l-istess dicitura li semmew il-konvenuti fl-ewwel eccezzjoni taghhom, l-effett ta' l-ewwel talba attrici, f'kaz li din tintlaqa', huwa l-istess li rrilevaw il-konvenuti, cioe' li l-proceduri jkunu nulli bhala konsegwenza anki s-subbasta tkun dikjarata nulla u kwindi jigi ordnat li din tieqaf definittivament *stante* li llum din tinsab sospiza.

"Illi t-tieni eccezzjoni preliminari tal-konvenuti hija fis-sens li t-talbiet attrici huma konfuzi. Illi mhux car fejn riedu jaslu l-konvenuti b'din l-eccezzjoni izda din il-Qorti, filwaqt li taghmel referenza ghall-**artikolu 156 tal-Kap 12,** tirrileva li dan l-artikolu *"ircieva fil-gurisprudenza taghna interpretazzjoni larga fis-sens li ma giex addottat fir-rigur li donnhom iridu jfissru l-kliem tal-istess disposizzjoni**"** **(Vol.XXIX.I.431;XXXII.I.228;XXXIV.II.502).***

"Il-ligi pero' ma tirrikjedix kliem partikolari ghal kif ghandha ssir ic-citazzjoni; bizzejjed jiftiehem x' ikun qieghed jitlob l-attur, b' mod illi l-kawzali tista' tkun espressa lakonikament u sahansitra tista' tkun anke indotta mid-domandi, u jekk ma tkunx cara bizzejjed fic-citazzjoni, bizzejjed tkun spjegata fid-dikjarazzjoni relattiva li, *stante* li ghandha tigi kunsidrata bhala haga wahda mac-citazzjoni ghandha konsegwentement tghin biex ticcara l-kawzali. (**"*Av.* Dr.Carlo Moore noe vs ACE Carmelo Fiteni"** – P.A. 15.12.1955; Vol.XLIII.II.748; Vol.XXX.I.228]; Qorti Kumm. [1989] **L-Avukat Dr.Stefan Frendo vs Philip Attard noe**. Vol.LXXIII.IV.972; Vol.LXXIV.II.406). Fil-kaz **"Joseph Sammut et noe vs Lorenza Agius" (**9 ta' Frar 2001) l-Onorabbli Qorti tal-Appell osservat li *"Il-Qrati taghna accettaw biss il-kriterju ta' l-ekwipollenza fil-kazijiet fejn il-kawzali ma tkunx espressa sew fic-citazzjoni, imbaghad tirrizulta mid-dokumenti jew mid-dikjarazzjonijiet fil-kaz ta' kawzali aktarx imfissra lakonikament ("**Calleja vs Av.Dr.J.Herrera"*** 5 ta' Ottubru 1992).

"Illi n-ness u t-test importanti huwa dak espress fil-kawza fl-ismijiet "**Emma Scicluna vs Mary Xuereb et"** (Appell 22 ta' Mejju 1967) fejn gie osservat li ghalkemm fic-

citazzjoni l-kawzali tkun dedotta b'mod lakoniku, c-citazzjoni ma tkunx nulla jekk il-kawzali tkun imfissra tajjeb, u sakemm ma tkunx difettuza talment li minhabba f'hekk il-konvenut jigi pregudikat ghaliex ma jkunx jista' jiddefendi ruhu (PA. **"Dr. Stefan Frendo noe vs Philip Attard"** P.A. (CS) 19 ta' Gunju 1989). Madankollu il-prassi tal-Qrati nostrali, anke a bazi tal-emendi maghmula bl-**Att XXIV tas-sena 1985**, inkluz il-kontenut tal-**artikolu 175 tal-Kap.12** hija li, *"il-formalizmu esagerat illi hafna gie mnaqqas u limitat u bir-ragun il-ligi qieghda tkun aktar inklinata li tkompli tillimita l-formalizmu u n-nullitajiet ta' diversi forom li jinnutruh"* **"Charles Fino vs Alfred Fabri noe**'" A.C. 28 ta' Frar 1997), u konsegwentement *"l-atti ghandhom jigu salvati anzi che annullati jew dikjarati nulli"* **"Dr.Joseph Ellul vs Jos.G.Coleiro**" (A.C. 24 ta' Jannar 1964); **"Maurizio Urso vs Fr.Charles Cini"** PA (RCP) – 19 ta' Jannar 1999).

"Illi n-nullita' tal-att gudizzjarju hija sanzjoni estrema li l-ligi trid timposta biss meta n-nuqqas – formali jew sostanzjali – fl-att, ma jistax assolutament jigi tollerat minghajr hsara ghal xi principju ta' gustizzja procedurali. Ghalhekk att ta' citazzjoni ghandu jkun imwaqqa' u annullat biss ghal ragunijiet gravi. **"Alfred Vella et vs Agostino Camilleri"** (P.A. 1997 Vol.LXXXI.III.31).

"Illi anki din l-eccezzjoni qeghda tigi michuda *stante* li minn harsa ta' l-eccezzjonijiet jirrizulta li l-konvenuti fehmu sew ic-citazzjoni attrici tant li pprezentaw ghaxar eccezzjonijiet u b'hekk irrizulta li huma bl-ebda mod ma gew ippregudikati. F'dan l-istadju din il-Qorti se tibda tezamina fil-mertu t-talbiet attrici.

"(i) <u>L-Ewwel Talba</u>

"Illi l-attrici qed issostni li l-proceduri tas-subbasta nru 44/02 fl-ismijiet "Carmen Buttigieg et vs Josephine sive Guza Saliba" huma nulli u minghajr ebda effett peress li l-konvenuti naqsu milli jsegwu dak li jiddisponi l-**artikolu 253** u **259 tal-Kap 12** qabel ma gie pprezentat ir-rikors ghall-bejgh bl-irkant tal-fond in kwistjoni.

“Illi l-konvenuti eccepew li din it-talba hija *fuori luogo stante* li s-subbasta giet ezegwita *proprio ai termini* ta’ l-**artikolu 253 (b)** u dan meta kien hemm kuntratt pubbliku ta’ kostituzzjoni ta’ debitu. Huma jsostnu li *semmai* kellha tigi istitwita kawza separata mill-attrici sabiex tattakka l-kuntratt. Il-konvenuti eccepew li l-**artikoli 253** u **259 tal-Kap 12** ma jitrattawx il-procedura ghat-tmexxija tal-ezekuzzjoni ta' titoli ezekuttivi.

“Illi l-**artikolu 253 tal-Kap 12** jelenka liema huma t-titoli esekuttivi, fosthom fis-sub-artikolu (b) hemm:

““il-kuntratti rcevuti minn nutar pubbliku ta’ Malta, jew minn ufficjal pubbliku iehor awtorizzat li jircevihom, meta l-kuntratt huwa dwar dejn cert, likwidu u li ghalaq, u ma jikkonsistix f’esekuzzjoni ta’ fatt;”

“Illi relatat ma’ dan l-artikolu jrid jinqara wkoll l-**artikolu 256 (2)** li jipprovdi:-

““(2) L-esekuzzjoni ta’ kull titolu esekuttiv iehor ma tistax issir hlief jumejn ghall-anqas min-notifika ta’ sejha ghall-hlas maghmula b’att gudizzjarju”.

“Illi l-konvenuti sostnew li ladarba fil-kaz odjern kien hemm kuntratt redatt quddiem nutar pubbliku ghal debitu li huwa cert, likwidu u dovut, dan seta’ jigi rez esekuttiv biss jumejn wara s-servizz ta’ intimazzjoni ghall-hlas permezz ta’ att gudizzjarju.

“Illi fil-fatt huwa inkontestat li bejn Guza Saliba u l-mejta Ursola Cumbo sar kuntratt ta’ kostituzzjoni ta’ debitu (a fol. 85 tal-process) fejn kien hemm indikat li *“Josephine Saliba qeghda tiddikjara ruhha vera, certa u likwida debitrici lejn il-komparenti Ursola Cumbo accettanti fis-somma ta’ sitt elef disa’ mija u sittin lira (Lm6960) rappresentanti somma li giet mislufa brevi manu, restitwibbli f’rata mensili ta’ hamsin lira kull pagament, l-ewwel pagament isir fl-ahhar ta’ Awissu ta’ din is-sena korrenti u l-pagament l-ohra kull xahar wara, bla interruzzjoni, u bl-imghax ta’ erbgha fil-mija (4%) fis-sena, b’dan illi jekk il-komparenti Josephine Saliba tonqos minn*

pagament wiehed, jibda jiddekorri l-imghax ta' tmienja fil-mija (8%) fis-sena. F'kaz ukoll tal-imsemmija morosita' jintilef il-beneficcju tat-terminu".

"Illi kif irrizulta car ghalhekk dan il-kuntratt ta' kostituzzjoni ta' debitu huwa kuntratt li jikkwalifika taht l-**artikolu 253 tal-Kap 12.** Irrizulta mill-provi li l-konvenuti kienu interpellaw l-attrici ghall-hlas permezz ta' ittra ufficjali datata 20 ta' Dicembru 2000 (a fol. 93 tal-process) u ohra datata 28 ta' Frar 2002 (a fol 49 tal-process). Din l-ittra ufficjali ta' l-ahhar ipprecediet ir-rikors ghal subbasta li gie pprezentat nhar l-20 ta' Marzu 2002. Dawn l-ittri ufficjali gew debitament notifikati lill-attrici li ma ghamlet l-ebda opposizzjoni. Kwindi, jekk wiehed ihares biss lejn dan l-**artikolu 253** abbinat mal-**artikolu 256 (2) tal-Kap 12** din l-ittra ufficjali kienet bizzejjed, kif qed isostnu tajjeb il-konvenuti, bhala att gudizzjarju kif mitlub mis-subartikolu **256 (2) tal-Kap 12** u ma kellhomx ghalfejn jistitwixxu ebda procedura ohra.

"Illi l-attrici sostniet li l-konvenuti naqsu li jsegwu l-**artikolu 259.** Ghalkemm mhux specifikat jidher li l-attrici qeghda tirreferi ghas-**sub-artikolu (4).** Infatti fin-nota ta' sottomissjonijiet taghha l-attrici sostniet li fejn l-eredi tal-kreditur ikunu jridu l-ezekuzzjoni ta' titolu ezekuttiv kontra d-debitur, dawn iridu jipprezentaw rikors, li ghandu jigi notifikat lid-debitur, fejn jitolbu l-Qorti sabiex jigi ezegwit tali titolu ezekuttiv. L-**artikolu 259 (4)** jipprovdi:-

""(4) L-eredi, successuri jew cessjonarji tal-kredituri jistghu jaghmlu rikors li jigi notifikat lid-debitur, lill-eredi, successuri jew cessjonarji tieghu u, fejn jitolbu lill-qorti sabiex jigi esegwit kull titolu ezekuttiv f'isem il-kreditur ukoll jekk ma jkunx skada z-zmien imsemmi fl-artikolu ta' qabel dan. Dan ir-rikors ghandu jintlaqa' mill-qorti jekk din tkun sodisfatta illi:-

"(a) Ir-rikorrenti huma l-unici eredi, successuri jew cessjonarji tal-kreditur;

"(b) it-titolu ezekuttiv ghadu jiswa dwar dak li jkun qed jintalab; u

“(c) il-persuni li tkun qed tintalab l-ezekuzzjoni kontrihom ikunu d-debitur, jew l-eredi, successuri jew cessjonarji tieghu.”

“Illi b’referenza ghall-**artikolu 258 tal-Kap 12** fiz-zmien li giet prezentata c-citazzjoni odjerna (21 ta’ Jannar 2003) l-artikolu kien jipprovdi:-

““Wara l-gheluq ta’ hames snin minn dak in-nhar li fih skond il-ligi it-titolu ezekuttiv imsemmi fl-artikolu 253 seta’ jigi esegwit, l-ezekuzzjoni tista’ ssir biss wara talba maghmula b’rikors quddiem il-qorti kompetenti. Ir-rikorrenti ghandu wkoll jikkonferma bil-gurament ix-xorta tad-dejn jew tat-talba li jkun qed ifittex l-ezekuzzjoni taghha, u d-dejn jew parti minnu jkun ghadu dovut”.

“Illi fl-ewwel lok jinghad li jirrizulta li l-konvenuti pprocedew *ai termini* ta’ l-**artikolu 256 (2) tal-Kap 12** biex b’hekk il-kuntratt gie rez ezekuttiv bl-ittri ufficjali tal-20 ta’ Dicembru 2000 (a fol. 93 tal-process) u ohra datata 28 ta’ Frar 2002 (a fol 49 tal-process) u allura t-terminu ta’ hames snin ghandu jigi kkalkulat mill-istess ittra jew ittri ufficjali u dan peress li kien minn dak it-terminu li l-istess kuntratt setgha jigi esegwiet skond id-disposizzjonijiet tal-**artikolu 258.**

“Illi l-istess **artikolu 259** jipprovdi ghal tmexxija ghall-esekuzzjoni ta’ titolu ezekuttiv meta d-debitur huwa mejjet. F’dan il-kaz il-ligi fis-**sub-artikolu (1) tal-artikolu 259** tipprovdi b’mod tassattiv li r-rikors imsemmi fl-**artikolu 258** *“hu dejjem mehtieg”.* Filwaqt li fis-**sub-artikolu (4) ta’ l-artikolu 259** li jipprovdi f’kazijiet fejn il-kreditur huwa mejjet (bhal fil-kaz odjern) il-ligi tghid *“jistghu jaghmlu rikors”* u din il-Qorti thoss li f’dan il-kaz il-prezentata ta’ l-istess rikors hija biss fakoltattiva ghall-istess eredi u dan johrog mill-kliem stess tal-ligi. Ghalhekk ghar-ragunijiet premessi l-ewwel talba attrici ma tistax tintlaqa’.

“(ii) <u>It-Tieni Talba</u>

"Illi l-attrici qeghda titlob dikjarazzjoni li hija m'hijiex debitrici tal-konvenuti u b'hekk ghandha tigi ordnata r-revoka tas-subbasta nru 44/02.

"Illi l-attrici u bintha Rita Farrugia xehdu fis-sens li d-debitu dovut lil Ursola Cumbo kien imhallas kollu ghajr €163.06 (Lm70), li kienu qed jinzammu mill-attrici sakemm jigi rritornat id-deheb li hija kienet tat bhala rahan lill-istess Ursola Cumbo, liema deheb baqa' ma giex ritornat. L-attrici xehdet li hija kienet tghaddi l-pagamenti ta' €465.87 (Lm200) fix-xahar lil Ursola Cumbo. Hija qalet *"L-ahhar pagament li tajtha kien ta'* €69.88 *(Lm30) fil-prezenza ta' binti Rita. Dakinhar kienet zammitli l-ktieb fejn kienet tiffirmali meta kont naghmel pagament. Ghidtilha biex immorru ghand in-nutar biex jithassar il-kuntratt. Hija weghditni li konna ser immorru. Sfortunatament Sosa lahqet mietet u l-ktieb baqa' ghandha".* L-attrici allegat ukoll li f'dan id-debitu kien hemm ukoll elementi ta' uzura qawwija.

"Illi fl-ewwel lok din il-Qorti tosserva li l-prova tal-pagament trid issir minn min jallegaha. Hawnhekk issir referenza ghas-sentenza **"Lombard Bank Malta plc vs H.Vassallo & Sons Ltd et"** (App Nru: 172/2004 – 29 ta' Frar 2008) fejn gie ritenut:-

""Hu principju mhux kontrastat in materja in fatti illi 'la prova del pagamento e' a peso del convenuto che lo allega', kif kienet iddecidiet il-Qorti tal-Kummerc fis-sentenza taghha tat-28 ta' Mejju, 1885, fil-kawza Negte Michele Apap noe s Giuseppe Grech. Fil-gurisprudenza taghna gie kostantament ritenut li l-piz tal-prova tal-pagament hu fuq il-konvenut li jallegah, u li jekk ikun hemm xi dubju, dak id-dubju ghandu jigi rizolut favur l-attur (Vol XXXV.iii.604)"

"Illi l-attrici naqset li taghmel din il-prova tal-pagament. Mill-provi rrizulta li kien hemm il-kuntratt ta' kostituzzjoni ta' debitu fejn l-attrici u l-mejta Ursola Cumbo. In-Nutar Joseph Lia li rrediga l-istess kuntratt xehed li kien huwa li ssuggerixxa li jkun hemm kostituzzjoni ta' ipoteka bhala sigurta' addizzjonali favur Ursola Cumbo. Huwa

kkonferma li qara l-kontenut tal-kuntratt lill-partijiet qabel ma dan gie ffirmat u xehed ukoll li ma kenitx l-ewwel darba li l-attrici u Ursola Cumbo kienu marru ghandu flimkien.

“Illi l-attrici ma pprezentat l-ebda ircevuti jew il-ktieb li semmiet tal-hlas li hija xehdet li ghamlet. Hija kienet konxja li kien sar il-kuntratt ta’ kostituzzjoni ta’ debitu fejn hija ipotekat nofs indiviz tal-fond numru 39, Paola Hill, Paola u b’hekk kellha kull interess li tiehu l-proceduri idonei sabiex tissalvagwardja d-drittijiet taghha. Id-dokumenti prezentati mill-konvenuti juru li l-attrici kienet issellfet diversi ammonti ta’ flus minghand Ursola Cumbo izda ma jitfax dawl gdid fuq il-kaz odjern.

“Illi l-allegazzjonijiet tal-attrici li hija ma kenitx taf li l-ammont indikat fl-iskrittura kien ta’ €16,212.44 (Lm6,960) u mhux ta’ €6,988.12 (Lm3,000) li skond hi kien fadlilha taghti, kif ukoll l-element ta’ uzura huma ghal kollox fiergha. Jekk l-attrici hasset li l-kuntratt redatt kien wiehed vizzjat hija setghet dejjem tikkontesta l-validita’ tieghu. Izda hija ghazlet li ma tattakkax tali kuntratt. Kwindi sakemm dan il-kuntratt pubbliku ma jigix attakkat, rexiss jew b’xi mod ikkancellat, l-istess kuntratt ghandu jitqies li baqa’ vigenti u li jorbot lill-partijiet. Konsegwentement din it-tieni talba wkoll qed tigi michuda.

“(iii) <u>It-Tielet Talba</u>

“Illi din it-talba qeghda tintlaqa’ *stante* li mhux kontestat li l-bejgh bl-irkant tal-fond in kwistjoni ghandu jigi ordnat biss fuq nofs indiviz tal-fond. Infatti jirrizulta li l-konvenuti stess fl-atti tas-subbasta pprezentaw nota li biha ddikjaraw li l-bejgh ordnat ghandu jsir biss fil-kuntest tas-sehem indiviz appartenenti lil Josephine Saliba (kif garantit fil-kuntratt) u mhux tal-fond kollu kif kien indikat fit-talba tar-rikors tas-subbasta. Inoltre’ fil-mori ta’ din il-kawza giet ukoll prezentata kopja ta’ ipoteka specjali favur il-konvenuti ta’ nofs indiviz tal-fond (Dok. “CE2” a fol 51 tal-process).

“(iv) <u>Ir-Raba’ u l-Hames Talbiet</u>

"Illi l-attrici qeghda titlob li jigi rritornat lilha d-deheb kollu li hija kkonsenjat lil Ursola Cumbo bhala rahan; u fin-nuqqas ta' dan titlob li tigi likwidata somma flus bhala l-valur ta' dan id-deheb.

"Illi din il-Qorti thoss li lanqas din il-pretensjoni ma giet ippruvata u jirrzilta li minkejja dak allegat dwar dan ma jissemma xejn mill-attrici lanqas fil-kuntratt ta' kostituzzjoni ta' debitu u l-provi l-ohra prodotti mhux tali sabiex iwasslu ghall-konvinciment morali rikjest sabiex l-allegazzjoni attrici f'dan ir-rigward jistghu b'xi mod jigu kkunsidrati bhala ppruvati u ghalhekk anke dawn it-talbiet attrici qed jigu michuda."

<u>L-Appell tal-Attrici</u>

[11] L-attrici ressqet zewg aggravji. L-ewwel aggravju huwa ta' natura procedurali u jinvolvi l-interpretazzjoni tal-Artikolu 259[4] tal-Kap. 12, u senjatament jekk il-procedura hemm kontemplata hijiex ta' natura tassattiva jew fakoltattiva; it-tieni aggravju jirrigwarda l-apprezzament tal-provi maghmul mill-ewwel Qorti.

L-Ewwel Aggravju

[12] Dan hu fis-sens li l-procedura kontemplata fl-Artikolu 259[4] hija tassattiva, u li qabel mas-successuri tal-kreditur jipprocedu ghall-ezekuzzjoni ta' titolu ezekuttiv f'isem il-kreditur, huma ghandhom jaghmlu applikazzjoni sabiex jigu awtorizzati li jipprocedu hekk. F'dan il-kaz, il-Qorti adita bit-talba ghandha *(shall)* tilqa' t-talba jekk hija sodisfatta li jikkonkorru l-kundizzjonijiet ndikati fil-paragrafi [a], [b] u [c] tal-istess provvediment.

[13] Dan is-sub-inciz, u s-sub-inciz [1] tal-istess artikolu, jaqraw hekk:

"259[1] Ir-rikors imsemmi fl-ahhar artikolu [258] qabel dan <u>hu dejjem mehtieg</u>[1], meta l-esekuzzjoni tintalab kontra l-

[1] Sottolinear tal-Qorti

werrieta tad-debitur, ukoll jekk ma jkunx ghadda z-zmien imsemmi fl-imsemmi artikolu."

- - Omissis - -

"[4] L-eredi, successuri jew cessjonarji tal-kredituri jistghu[2] jaghmlu rikors li jigi notifikat lid-debitur, lill-eredi, successuri jew cessjonarji tieghu u, fejn jitolbu lill-qorti sabiex jigi ezegwit kull titolu ezekuttiv f' isem il-kreditur ukoll jekk ma jkunx skada z-zmien insemmi fl-artikolu ta' qabel dan. Dan ir-rikors ghandu jintlaqa' mill-qorti jekk din tkun sodisfatta illi:-

"[a] ir-rikorrenti huma l-unici eredi, successuri jew cessjonarji tal-kreditur;

"[b] it-titolu ezekuttiv ghadu jiswa dwar dak li jkun qed jintalab; u

"[c] il-persuni li tkun qed tintalab l-ezekuzzjoni kontrihom ikunu d-debitur, jew l-eredi, successuri jew cessjonarji tieghu."

[14] Fir-rigward l-ewwel Qorti, wara li osservat id-differenza fid-dicitura ta' dawn iz-zewg dispozizzjonijiet tal-ligi, fis-sens li, filwaqt li fis-sub-inciz [1] il-ligi tuza l-frazi "hu dejjem mehtieg", fis-sub-inciz [4] tuza' t-terminu "jistghu" interpretat dan tal-ahhar bhala fakoltattiv u mhux tassattiv ghas-successuri tad-debitur li jridu jezegwixxu titolu ezekuttiv ta' dritt li gie ghandhom permezz ta' wirt jew ta' cessjoni.

[15] Din il-Qorti ma taqbilx ma' din l-interpretazzjoni u tosserva li l-ligi hija fakoltattiva biss fis-sens li taghti fakolta` lis-successuri tal-kredituri sabiex jipprocedu kontra d-debituri, izda fil-kaz li jiddeciedu li jaghmlu hekk ghandhom necessarjament jaderixxu ma' dak preskritt fl-artikolu de quo.

[2] Sottolinear tal-Qorti

[16] Ghalhekk dan l-aggravju huwa fondat u ma hemmx aktar lok li jigu ndirizzati l-aggravji fil-meritu.

Decide

Ghal dawn ir-ragunijiet tiddisponi mill-appell tal-atturi billi tilqa’ l-appell fis-sens biss li tiddikjara nulli l-proceduri tas-subbasta inkwistjoni bla hsara ghad-dritt tal-konvenuti li jipproponuhom mill-gdid skont il-ligi.

Bl-ispejjez taz-zewg istanzi, fic-cirkostanzi, jibqghu bla taxxa bejn il-partijiet.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------